

Täysistunto

Tiistai 14.6.2022 klo 13.59—18.05

7. Hallituksen esitys eduskunnalle vanhemmuuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 132/2021 vp
Lakialoite LA 13/2020 vp, 20/2021 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 9/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 9/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.29 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Esittelen tässä keskeisiltä osiltaan lakivaliokunnan mietintöä vanhemmuuslaista ja hallituksen esityksen keskeisiä kohtia. Tässä esityksessä hallitus on ehdottanut, että äitiyttä ja isyyttä koskevat erillisiin lakeihin sisältyvät säännökset kerätään yhteen lakiin. Tarkoituksena on äitiys- ja isyyslakien tekninen yhdistäminen, mutta lisäksi ehdotetaan eräitä muutoksia lakien soveltamiskäytännössä ilmenneiden tarkistustarpeiden perusteella. Lakivaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä mietinnöstä tarkemmin ilmennevin huomioin ja muutosehdotuksin. Nostan muutamia ehdotuksia tässä puheenvuorossani.

Esityksessä ehdotetaan luovuttavaksi sääntelystä, jonka mukaan vanhemmuuden voi vahvistaa aikaisintaan 30 päivän kuluttua lapsen syntymästä, jos lapsi on tunnustettu ennen lapsen syntymää. Lakivaliokunnan mukaan syntyvän lapsen ja lapsiperheen etu puoltaa varoajasta luopumista. Kyseistä mahdollisuutta on käytetty erittäin vähän, ja valtaosassa tapauksia varoaika lykkää vanhemmuuden vahvistamista aiheettomasti. Varoajasta luopuminen edellyttää kuitenkin vastapainokseen riittäviä keinoja, jotta lapsen alkuperään liittyvät epäselvyydet voidaan tarvittaessa selvittää ja korjata. Valiokunta on mietinnössään käsitellyt, mitä korjauskeinoja on käytettävissä eri tilanteissa, ja päätynyt siihen, että kokonaisuutena arvioituna ne ovat asianmukaisia. Varoajasta luopumiseen liittyen esityksessä ehdotetaan lisäksi isyyden ja äitiyden kumoamiskanteen tekemiseen oikeutettujen henkilöpiirin laajentamista. Esityksen mukaan henkilöllä, joka katsoo olevansa lapsen vanhempi lapsen oikeudellisen vanhemman sijaan, on perheyhteyteen tai siihen rinnastettavaan suhteeseen perustuva kanneoikeus myös tilanteessa, jossa vanhemmuus on vahvistettu ennen lapsen syntymää annetun tunnustamisen perusteella. Nykyisin perheen ulkopuolisella miehellä on tällainen kanneoikeus vain tilanteissa, joissa isyys perustuu isyysolettaamaan. Valiokunta puoltaa tätä laajennusta, mutta samalla ehdottaa kanneoikeuden laajentamista tapauksiin, joissa vanhemmuus on vahvistettu lapsen syntymän jälkeen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

Lakivaliokunta kiinnittää mietinnössään huomiota myös siihen, ettei esityksessä ehdoteta sisällöllisiä muutoksia ulkopuolisen henkilön kanneoikeuden aineellisiin edellytyksiin. Kyseiset edellytykset ovat laissa tiukat, sillä ne edellyttävät sekä perheyhteyteen rinnastettavan suhteen että lapsen edun vaatimusten arvioimista ja täyttymistä. Lakivaliokunta pitää jatkossa aiheellisena arvioida, ovatko mainitut edellytykset edelleen perustellut ja asianmukaiset.

Esityksessä ehdotetaan myös vanhemmuuden kumoamiskannetta koskevan määräaika-sääntelyn säilyttämistä. Ehdotetun säännöksen mukaan kanne on pantava vireille kahden vuoden kuluessa lapsen syntymästä tai vanhemmuuden vahvistamisesta. Lapsen omalle kanneoikeudelle ei ehdoteta asetettavaksi määräaika, mikä vastaa nykytilaa. Ehdotetun säännöksen mukaan kanne voidaan kuitenkin tutkia, vaikka se olisi pantu vireille määräajan päättymisen jälkeen, jos kantajalla on laillinen este tai hän näyttää muun painavan syyn, jonka vuoksi kannetta ei ole aikaisemmin nostettu. Kanne on kuitenkin jätettävä tutkimatta, jos sitä ei ole nostettu vuoden kuluessa siitä, kun syy kanteen nostamatta jättämiselle oli poistunut. Tämä ehdotettu sääntely eroaa voimassa olevasta lainsäädännöstä siinä, että tilanteessa, jossa kumoamiskannetta ei ole pantu vireille pääsäännön mukaisessa kahden vuoden määräajassa, kanteen nostamista koskee täsmällinen määräaika, joka kuitenkin antaa kantajalle nykyistä enemmän aikaa arvioida asiaa. Lisäksi edellytystä liittyen muun syyn painavuuteen on nykyisestä lievennetty.

Lähes kaikki lakivaliokunnassa kuullut asiantuntijat ovat kannattaneet hallituksen esityksessä ehdotettua ratkaisua säilyttää vanhemmuuden kumoamiskannetta koskeva määräaika-sääntely esityksessä ehdotetuin, joustavuutta lisäävin tarkistuksin. Lakivaliokunta on myös päätenyt puoltamaan kumoamiskanteen nostamiselle asetetun määräajan säilyttämistä mietinnöstä tarkemmin ilmenevin perustein. Lisäksi valiokunta pitää kannatettavana ja perusteltuna lieventää määräaika-sääntelyn ehdottomuutta hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla niitä tilanteita varten, joissa kumoamiskannetta ei ole nostettu määräajassa. Muutoksen toimivuutta ja vaikutuksia tulee jatkossa seurata sekä tarvittaessa selvittää mahdollisia vaihtoehtoja sääntelyn edelleen kehittämiseksi. Valiokunta onkin tästä ehdotamassa myös lausumaa, joka kuuluu siten, että ”eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa vanhemmuuden kumoamiskanteen nostamiselle asetetun määräaika-sääntelyn ehdottomuutta lieventävän muutoksen toimivuutta ja vaikutuksia sekä tarvittaessa selvittää mahdollisia vaihtoehtoja sääntelyn edelleen kehittämiseksi”.

Tässä lainsäädännössä naisparille annettavaan hedelmöityshoitoon voidaan nykyisin käyttää vain sellaisia siittiöitä, joiden luovuttaja ei ole antanut suostumustaan isyyden vahvistamiseen. Naisparin hedelmöityshoitosten tuloksena syntyvälle lapselle ei siten voida vahvistaa oikeudellista isää. Tässä esityksessä ehdotetaan naisparille mahdollisuutta valita hedelmöityshoitosten yhteydessä alkion muodostamiseen myös sellaisia siittiöitä, joiden luovuttaja on suostunut isyyden vahvistamiseen. Jos naispari valitsee alkion muodostamiseen tällaisia siittiöitä, hedelmöityshoidon tuloksena syntyneen lapsen toiseksi vanhemmaksi vahvistetaan siittiöiden luovuttaja eikä synnyttäneen äidin kumppania. Mietinnöstä ilmenevin perustein lakivaliokunta suhtautuu naisparin valinnanmahdollisuuden laajentamiseen myönteisesti.

Valiokunta on myös käsitellyt kahta lakialoitetta tämän saman asian yhteydessä ja yhdistänyt ne tähän. Nämä kummatkin ovat koskeneet vanhemmuuden kumoamiskanteen määräaikaan liittyviä aloitteita siitä, että isyyslain 7 luvun 44 § kumottaisiin, jolloin isyyden kumoamiseen tähtäävän kanteen nostamista koskevat määräajat poistuisivat koko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

naan. Lakivaliokunta pyysi perustuslakivaliokunnan lausuntoa siitä, miten ehdotuksia on arvioitava perustuslain säännösten ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten kannalta. Kuten tarkemmin sieltä mietinnöstä ja perustuslakivaliokunnan lausunnosta huomaatte, perustuslakivaliokunta ei kuitenkaan arvioinut lakivaliokunnan lausuntopyynnössä esitettyä. Lakivaliokunta toteaa mietinnössään, että hallituksen esityksessä ehdotetulla vanhemmuuslailla yhdistetään isyyttä ja äitiyttä koskevat säännökset ja kumotaan erilliset isyys- ja äitiyslait, mikä merkitsee myös lakialoitteessa tarkoitetun isyyslain mainitun pykälän kumoutumista, ja tästä syystä perustuslakivaliokunta ei katsonut voivansa arvioida sitä. Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan ehdoteta vanhemmuuden kumoamiskanteen määräaika-sääntelystä luopumista kokonaan, joten vanhemmuuslain säätäminen ei johda lakialoitteessa tavoiteltuun lopputulokseen. Esityksessä ehdotetaan kuitenkin määräaika-sääntelyn tarkistuksia, jotka lieventävät määräaika-sääntelyn ehdottomuutta. Aiemmin todetuin tavoin ja mietinnöstä tarkemmin ilmenevin perustein lakivaliokunta on päättänyt puoltamaan edellä kuvattua esityksessä ehdotettua ratkaisua, ja valiokunta ehdottaa lakialoitteiden hylkäämistä.

Valiokunnan mietintö ei ole yksimielinen, ja siihen sisältyy kaksi vastalauseetta. Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvät 2.—8. ja 10. lakiehdotuksen, lisäksi eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen sisältyvät 1. ja 9. lakiehdotuksen, eduskunta hylkää lakialoitteisiin sisältyvät lakiehdotukset ja eduskunta hyväksyy lausuman, jonka aiemmin luin koskien kumoamiskannetta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Aittakumpu.

15.38 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Puhumme nyt vanhemmuudesta, äideistä ja isistä ja lapsista. ”Äiti” ja ”isä” ovat kauniita sanoja. Perheenisänä tiedän itsekin, että lapsi usein ensimmäisenä sanoina ne oppii: äiti ja isä.

Perhe on yhteiskunnan perusyksikkö, ja kun perheet voivat hyvin, koko Suomi voi hyvin ja se näkyy koko yhteiskunnassa. Valitettavasti tällä hetkellä, niin kuin tässäkin salissa on viime aikoinakin usein puhuttu, lasten, nuorten ja perheiden ongelmat näkyvät monin tavoin. On talousvaikeuksia, päihdeongelmia, mielenterveysongelmia ja myöskin vanhemmuuden ja kasvatuksen haasteita. Lapsen elämässä hyvä lähtökohta on, että hänellä on isä ja äiti. Tämä ikiaikainen lapsen kehitykselle tärkeä asia on tärkeää muistaa päätöksenteossa.

Kun puhumme vanhemmuuslaista, se koskettaa äitejä, isiä, lapsia, koko Suomea — äärimmäisen tärkeä aihe. Vanhemmuutta ja sen tukea pitää hallitusohjelman mukaisesti vahvistaa. Moni vanhempi tarvitsee kasvatus- ja hoivatyöhönsä tukea. Elämme varsin yksilökeskeistä aikaa, ja liian moni on myös kasvattajana yksin, valitettavan moni perhe on hajonnut. Äiti ja isä ovat lapsen tärkeimmät ihmiset, ja suhde heihin muovaa hänen elämäänsä pitkälle tulevaisuuteen jo aivan elämän ensihetkestä alkaen.

Arvoisa puhemies! Tähän hallituksen esitykseen sisältyy hyviä uudistuksia, mutta siinä on seikka, johon haluaisin kiinnittää huomiota: tässä lakiesityksessä alun perinkin äitiys ja isyys erotetaan sukupuolesta, niistä tehdään sukupuolineutraaleja käsitteitä. Tässä hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että äitiyden toteaminen ei edellytä sitä, että lapsen synnyttänyt henkilö on sukupuoleltaan nainen, ja että isyyden vahvistaminen ei edellytä, että isä on sukupuoleltaan mies. Tämä on iso muutos, tällaisia kirjauksia ei meillä nyky-lais-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

sa ole. [Jouni Ovaska: Onpas!] Tiedämme, että äiti on aina nainen ja isä on aina mies. Olisi mielenkiintoista kuulla vielä siitä, miten se lakivaliokunnassa, kun tästä asiasta kuulitte asiantuntijoita, nähtiin. Mitä tällainen käsitteiden sekoittaminen palvelee? Eikö äidin ja isän ikäikäisten, lasten kannalta äärimmäisen tärkeiden roolien sekoittaminen tällä tavalla tee lainsäädännön soveltamisesta sekavaa? Eikö tästä seuraa muutenkin isoja ongelmia, ongelmia koko yhteiskuntaan, lapsille ja nuorille, kun selvät käsitteet hämärretään ja sekoitetaan? [Leena Meri: Näin on!]

Tässä nyt, arvoisa puhemies, näyttää valitettavasti siltä. En usko, että suomalaisille on hyväksi tiettyjen tahojen haaveet sukupuolikäsitteiden purkamisesta ja sekoittamisesta ja äidin ja isän roolien hämärtämisestä. En yksinkertaisesti ymmärrä, mitä ja ketä se palvelee. Tosiaan jos joku vielä voisi valaista tätä, mitä tämä sukupuolineutraalius ja äidin ja isän käsitteiden uudelleenkirjoittaminen tarkoittaa ja mitä se hyödyttää. [Leena Meri: Tämä on hallituksen esitys, jota me vastustamme!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laukkanen.

15.42 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Luonnonjärjestyksestä ei voi lailla muuttaa — se ei vain ole mahdollista. Me voimme säätää lakeja, joissa me uskomme asioiden olevan jotain muuta kuin mitä ne ovat. Biologiaa ei voida muuttaa edes täällä eduskunnassa.

Tätä lakia ei olisi koskaan pitänyt antaa. Tämä loukkaa normaalia ajattelua isyydestä, äitiydestä, niiden selkeästä merkityksestä yhteiskunnassa, ja tämä väheksyy sitä, että isyys ja äitiys ovat aina sukupuolisidonnaisia. Tämä laki haluaa irrottaa koko Suomen ajattelun todellisuudesta, joka on meille luonnostaan itsestäänselvä.

Arvoisa puhemies! Kaiken lainsäädännön lähtökohtana tulee olla selkeys, ymmärrettävyys ja sovellettavuus. Isyys- ja äitiyslakien yhdistämisestä onkin perusteltu sääntelyn yhtenäisyydellä ja erillisten lakien soveltamisen hankaluudella. Lakien yhdistäminen sinällään ei ole ongelma, mikäli se toteutetaan isän ja äidin erilliset roolit huomioiden. Hallituksen esitykseen liittyy kuitenkin ongelmakohtia, joista suurin on sen tavoite tehdä lainsäädännöstä sukupuolineutraalia siinäkin kohtaa, missä sukupuolella on olennaista merkitystä. Lakiehdotuksen tavoite lainsäädännön selkeyttämisestä epäonnistuu sen taustalla olevien arvovalintojen seurauksena. Vaarana on, että selkeyttämisen sijaan lakimuutos tekee lain soveltamisesta entistä monimutkaisempaa. Lisäksi äitiyslain soveltamisesta saatu kokemus on vielä liian lyhyt, jotta lakien yhdistämiseen olisi ollut riittävät perusteet.

Edellä olevasta johtuen on kannatettavaa, että lakiehdotukseen sisältyvät muutamat tarpeelliset muutokset toteutetaan muutoksina nykyisiin isyys- ja äitiyslakeihin, kuten vastalauseessa 1 ehdotetaan.

Vanhemmuus toteutuu lakiehdotuksenkin mukaan edelleen joko isyytenä tai äitiytenä, ja termit isä ja äiti säilytetään. Ne kuitenkin irrotetaan sukupuolen käsitteestä. Esityksen mukaan lapsen synnyttänyt henkilö voi olla nainen tai mies. Samoin isyyden vahvistaminen ei esityksen mukaan edellytä sitä, että isä olisi sukupuoleltaan mies, mutta lapsen äiti kuitenkin on aina se, joka on synnyttänyt lapsen — tämän esityksen 2 §. [Leena Meri: Eikö olekin selkeää?] — On valtavan selkeää, edustaja Meri, käsittämättömän selkeää.

Lastenvalvojat ry toteaaakin lausunnossaan termistön sekavuuden: ”Esimerkiksi, kun synnyttänyt henkilö on oikeudellisesti sukupuoleltaan mies, todetaan hänet kuitenkin lapsen äidiksi.” Vastaavaan termistöön liittyvä ongelma on esimerkiksi 4 §:ssä: ”Mikäli hen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

kilön oikeudellinen sukupuoli vahvistetaan naiseksi, voidaan hänet vahvistaa kuitenkin lapsen isäksi.” Voi lapsiparkaa, kun hän tätä sekamelskaa yrittää itsellensä miettiä. Mitähän siitä sitten mahtaa seurata? Tämä oli siis lainaus Lastenvalvojien lausunnosta.

Edellä mainitusta seuraa, että vaikka lapsella voisi jatkossakin olla vain kaksi oikeudellista vanhempaa, lapsella voi olla juridisesti äiti ja isä, kaksi isää tai kaksi äitiä, mutta näistä kahdesta vanhemmasta käytetyt termit eivät enää kertoisi biologiseen sukupuoleen liitetystä vanhemmuudesta. On ihan käsittämätöntä, että keskustapuolue on tällaisen esityksen takana. [Sanna Antikainen: Niinpä!] Termien sukupuolisidonnaisuuden purkamisen aiheuttama lainsäädännön sekavuus korostuu jatkossa entisestään, mikäli hallituksen suunnitelma, translain uudistus, toteutuu. Tämä esitys on ikään kuin esiesitys tulevalle translaille ja sen sisällölle, [Leena Meri: Kyllä!] jossa kuka vain voi vaihtaa sukupuoltaan mistä syystä tahansa.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lain käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseen numero 2 mukainen esitys.

Totean lopuksi, että kun isän ja äidin rooli yhteiskunnasta viedään, voimme olla varmoja, että lasten psykiatriset ongelmat räjähdysmäisesti kasvavat. Palaan asiaan seuraavassa puheenvuorossa. [Saara Hyrkkö: Todella loukkaavaa! — Leena Meren välihuuto — Sanna Antikainen: Mitä loukkaavaa tuossa nyt oli?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah.

15.48 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Aluksi haluan kannattaa edustaja Laukkasen esitystä, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseen 2 mukainen ehdotus.

Tässä kristillisdemokraattien vastalauseessa on erityisesti kiinnitetty huomiota juurikin tähän äitiyden ja isyyden käsitteeseen, siihen, että ne pidetään erillisinä, biologiseen sukupuoleen sidottuina käsitteinä. Tuolla lakivaliokunnassa, niin kuin edustaja Laukkanen kertoi, myöskin asiantuntijat, muun muassa Lastenvalvojat ry, ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että jos näin ei menetellä, niin sekavuus tämän termistön käytössä lisääntyy.

Kristillisdemokraatit pitävät tärkeänä sitä, että lainsäädäntö huomioi isän ja äidin roolien erityisyyden ja erilaisuuden, ja selkeyden vuoksi sukupuolisidonnaisuus vanhemmuuden käsitteessä tulee meidän mielestämme säilyttää. Äiti on lähtökohtaisesti lapsen synnyttänyt nainen ja isä lapsen siittänyt mies, eikä näitä eroja ja toisiaan täydentäviä rooleja ole tarpeen lainsäädännössä häivyttää. Myös hedelmöityshoitotilanteessa isyys ja äitiys muokalee tätä biologista lähtökohtaa.

Tämän lainsäädännön taustalla, niin kuin edustaja Laukkanen totesi, näkyvät hallituksen arvolataukset. Jos ajatellaan tätä sukupuolineutraaliuden tavoitetta, niin äärimmilleen vietyinä se toimii sukupuolten välisen tasa-arvon tavoitetta vastaan, koska jos ajatellaan sitä, miten paljon meillä tämänkin hallituksen aikana on puhuttu siitä, että isien halutaan osallistuvan nykyistä aktiivisemmin esimerkiksi perhevapaitten käyttöön ja on tehty lainsäädäntöäkin sen asian edistämiseen, niin kuitenkin sitten samanaikaisesti toisella kädellä tehdään lainsäädäntöä, jossa ei enää halutakaan, että isyyden ja äitiyden roolit olisivat millään tavalla eriteltävissä.

On äärimmäisen tärkeää, että isyyden ja äitiyden kohdalla me näemme näitten roolien tasa-arvosuuden mutta myöskin niitten erilaisuuden ja toinen toisiaan täydentävän roolin. Se, että isyys ja äitiys niputetaan yhdeksi ja samaksi, ei myöskään edistä meidän palvelujärjestelmän kehittämistä tukemaan perheitä paremmin. Esimerkiksi vaikkapa neuvolapal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

veluissa äiti on usein se ensisijainen avun ja tuen saaja ja isä jää liian usein vähälle huomiolle. Tässäkin suhteessa olisi äärimmäisen tärkeää, että me näemme nämä isän ja äidin toisiaan täydentävät roolit ja tunnistamme ne lainsäädännössä. Se palvelee sekä sukupuolten välistä tasa-arvoa että myöskin perheitten etua.

Arvoisa puhemies! Meillä kristillisdemokraateilla tässä vastalauseessa on myöskin toinen painotus, joka liittyy tähän lapsen oikeuteen tuntea alkuperänsä, ja myöskin olemme nostaneet esille tämän isyyden vahvistamisen ja kumoamisen problematiikan, jonka tässä edustaja Meri valiokunnan puheenjohtajana myöskin toi hyvin esille. Täytyy sanoa, että tässä esityksessä on ollut erikoista se, että tässä nimenomaisesti ei ole lähdetty siitä lapsen edusta ja lapsen yhdenvertaisuudesta, vaan on katsottu, että seksuaalisen suuntautumisen perusteella erilaisten perheiden yhdenvertaisuutta on lähdetty edistämään sen lapsen yhdenvertaisuuden kustannuksella. Eli täällä todellakin on tosiaankin todettu, että lakiehdotuksen mukaan naisparit voisivat jatkossa valita hedelmöityshoitoihin siittiöitä myös sellaiselta luovuttajalta, joka suostuu isyyden vahvistamiseen. Tämähän oli tilanne, joka edellisessä lainsäädäntöhankkeessa kumottiin. Se mahdollisuus poistettiin silloin, kun äitiyslakia säädettiin, mistä johtuen sitten nykytilanteessa naisparille hedelmöityshoitojen kautta syntyvälle lapselle ei voida vahvistaa isää.

Muistan sen, kun kristillisdemokraatit silloin nostivat esille tämän epäkohdan, että alkää nyt hyvänen aika tehkö lainsäädäntöä tähän suuntaan. No, nyt sitten hallituskin on ymmärtänyt sen, että väärin tuli tehtyä, ja sitä korjataan nyt sitten jälkikäteen. Monesti tuntuu, että kun me yritämme nostaa täällä esille niitä, voisiko sanoa, tällaisista hyvin ideologisista, arvolutuneista lähtökohdista tehtyjä lainsäädäntöesityksiä ja niitten epäkohtia, niin niiltä suljetaan silmät, kunnes sitten huomataan jonkun ajan kuluttua, että no niin, kylähän kristillisdemokraatit olivatkin tässä asiassa oikeassa, ja sitten joudutaan tekemään muutoksia lainsäädäntöön. Siinä mielessä, jos ajatellaan tätä nykykäytäntöä, niin sehän loukkaa lapsen etua viemällä häneltä yksiselitteisesti oikeuden tuntea isää ennen täysi-ikäisyyttä. Ja nyt tämä esitetty muutos sitten palauttaa ennen äitiyslain voimaantuloa vallinneen asiantilan ja korjaisi myöskin edellä mainitun lain vakavan valuvian oikeaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Vielä noston tästä esille tämän: hallituksen esityksessä todetaan, että naispareille ehdotettu mahdollisuus valita lapsen toiseksi oikeudelliseksi vanhemmaksi siittiöt luovuttanut mies edistää lapsen oikeutta tuntea alkuperänsä ja että isyyden vahvistaminen on tällä perusteella ensisijaista suhteessa äidin naispuolisen kumppanin juridisen vanhemmuuden vahvistamiseen. Täällä edustaja Laukkanen on todennut tässä vastalauseessa, että hän näkee tämän tärkeänä, ja huomauttaa, että samoin perustein hedelmöityshoitojen lähtökohtana tulisi aina olla isyyden vahvistaminen ja lapsen oikeus tuntea biologinen alkuperänsä. Vaikka tuo hedelmöityshoitolaain 16 §:ään ehdotettu muutos parantaisi nykytilannetta, on ongelmallista, että lakiehdotuksen toteutumisen myötä naispari päättää lapsen puolesta, voiko hän tuntea alkuperänsä ennen kuin vasta täytettyään 18 vuotta, jolloin hän ei sitten enää ole lapsi. Parin tekemä valinta sukusolujen luovuttajasta määrää, voidaanko lapselle vahvistaa isää ja onko hänellä oikeus tuntea isänsä ennen aikuisuutta. Lapsen oikeus tuntea biologinen alkuperänsä ei saa olla riippuvainen siitä, millaiseen perheeseen hän syntyy. Siksi isyyden vahvistamisen ensisijaisuutta tulisi lapsen oikeuksien näkökulmasta vahvistaa entisestään ja hedelmöityshoitoja tulisi voida tehdä vain sellaisilla sukusoluilla, joiden luovuttaja suostuu isyyden vahvistamiseen. Tässä on mielenkiintoista juuri se, että perustuslakivaliokuntakin tässä tilanteessa katsoi, että tämä lapsen oi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

keus on toissijainen suhteessa siihen, että halutaan katsoa, että erilaisen seksuaalisen suuntautumisen omaavat parit ovat yhdenvertaisia keskenänsä. Tämä mielestäni on erikoista ja yksi näistä epäkohdista. [Puhemies koputtaa]

Todellakin kristillisdemokraatit ovat tehneet tähän pykälämuutosesityksiä, ja toisessa käsittelyssä vastalauseessa on myöskin lausumaehdotus.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Said Ahmed.

15.56 Suldaan Said Ahmed vas: Arvoisa puhemies! Vaikka puhummekin tänään vanhemmuuslaista, vanhemmuuden vahvistamisesta, vanhemmuuden tunnustamisesta, vanhemmuuden kumoamisesta ja vanhemmuuden valinnanvapaudesta, niin silti ennen kaikkea puhumme tänään lapsista, [Perussuomalaisten ryhmästä: Aivan, hyvä!] sillä kaikkein tärkein tavoitteemme vanhemmuuslakia uudistaessamme on luoda parempaa yhteiskuntaa lapsille. Lapsen oikeus molempiin vanhempiin on aivan keskeinen oikeus. Jokaisella lapsella perhetaustastaan riippumatta on oltava yhdenvertaiset oikeudet. Tämä esitys on tärkeä askel oikeaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Työtä on kuitenkin vielä tehtävänä. Esimerkiksi useamman kuin kahden vanhemman sekä transihmisten lasten oikeudet vaativat vielä lisää töitä. Onkin tärkeää, että oikeusministeriössä on käynnissä selvityksen teettäminen monimuotoisten perheiden kohtaamista lainsäädännöllisistä haasteista. Meidän on varmistettava, että myös sateenkaariperheiden lapsilla on oikeus vanhempiin ja hyvä perhearki toteutuu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Hyrkkö.

15.57 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Äitiyslaki ja isyyslaki yhdistetään vanhemmuuslaiksi, mutta muutos ei poista maailmasta isiä ja äitejä. Se helpottaa erilaisten perheiden yhdenvertaista kohtelua lain edessä ja turvaa lapsen juridisen oikeuden vanhempiinsa. Lainsäädäntömme perustuu monin paikoin oletukseen niin sanotusta perinteisestä ydinperheestä. Todellisuudessa perheitä on tänä päivänä monenlaisia: on uusperheitä, yhden vanhemman perheitä, sateenkaariperheitä, apilaperheitä, adoptioperheitä ja niin edelleen.

Vanhemmuuslaki on yksi askel matkalla kohti perheiden moninaisuutta huomioivaa lainsäädäntöä ja sellaista Suomea, jossa jokainen perhe on myös lain edessä samanarvoinen. Täällä kuultujen puheenvuorojen perusteella ei ehkä uskoisi, mutta tässä laissa ei ole kovin dramaattisia muutoksia nykytilaan. Juridisesti näiden lakien yhdistäminen ei nimitäin ole aivan mutkatonta, ja pelkkä tämä tekninen lakien yhdistäminen vaatii muutoksia kahdeksaan muuhunkin lakiin. Sen takia tämä uudistus ei ratkaise kaikkia kysymyksiä, vaan työtä jää myös tuleville hallituksille, erityisesti monimuotoisten perheiden oikeudellisen aseman ja yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta.

Ehdotin viime syksynä oikeusministerille tällaisen tarkemman selvityksen laatimista monimuotoisten perheiden oikeudellisesta asemasta ja lainsäädännön seuraavista muutostarpeista. Erityisesti sateenkaariperheiden asemaan ja oikeuksiin liittyy edelleen epäkohtia, jotka täytyy korjata. Tämä selvitys on käynnissä, ja sen valmistumisen jälkeen on tärkeää arvioida, mihin toimenpiteisiin on tarpeen ryhtyä perheiden yhdenvertaisuuden ja lapsen edun toteutumiseksi. Tämän kirjasimme myöskin valiokunnan mietintöön. Ajattelen, että tämä on tärkeä viesti niille perheille, jotka tänäänkin tätä keskustelua kuunnellessaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

miettivät, nähdäänkö heidät tässä yhteiskunnassa, ja itse haluan sanoa, että kyllä teidät nähdään ja te olette arvokkaita. Sateenkaariperheet ja esimerkiksi transsukupuoliset ihmiset eivät lakkaa olemasta tässä yhteiskunnassa, tässä maailmassa, vaikka se saattaakin hämmentää joitain kansanedustajia. [Välihuutoja perussuomalaisien ryhmästä]

Arvoisa puhemies! Nostan esiin muutamia muutoksia, joita tämä uudistus tuo mukanaan:

Hedelmöityshoitolakia muutetaan, ja jatkossa tosiaan naisparit voivat halutessaan käyttää sellaisia siittiöitä, joiden luovuttaja voidaan vahvistaa lapselle isäksi.

Toisena asiana lapsen osallisuutta ja oikeutta tulla kuulluksi vahvistetaan. Vanhemmuuslakiin tulee erillinen säännös lapsen mielipiteen selvittämisestä lapsen etua arvioitaessa sekä lapsen kuulemisesta tuomioistuinkäsittelyssä.

Kolmantena lapsen vanhemmuus voidaan jatkossa vahvistaa heti syntymän jälkeen ilman nykyistä 30 päivän varoaikaa. Tämä selkiyttää vastasyntyneen lapsen asemaa. Samalla otetaan myös käyttöön uusia keinoja sellaisten poikkeuksellisten tilanteiden varalle, joissa vanhemmuudesta on epäselvyyttä tai erimielisyyttä.

Vanhemmuuden kumoamiskanteen määräaikoja muokataan ja niiden ehdottomuutta lievennetään, jotta täysin kohtuuttomia tilanteita voidaan välttää. Valiokunta perehtyi tähän kysymykseen erittäin huolellisesti, ja lukuisten asiantuntijoiden vahvalla tuella päädyttiin siihen, että niitä määräaikoja ei kuitenkaan tule poistaa kokonaan, kuten jotkut ovat esittäneet. Sellainen jatkuva vanhemmuussuhteisiin ja perhe-elämään liittyvä oikeudellinen epävarmuus ei olisi lapsen edun mukaista.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi muutama sana termeistä. Lakipykälissä ja säännöksissä käytetty kieli luo todellisuutta, mutta sillä on myös aivan konkreettisia vaikutuksia lasten ja heidän vanhempiansa arkeen. Kysymys on siitä, huomioidaanko ja tunnistetaanko kaikenlaisten perheiden olemassaolo ja tilanne. Esimerkiksi oma lapseni ei ole tarkistanut lakikirjasta, millä nimellä hänen tulisi minua kutsua. Eikä se ole minun äitiydestäni pois, että jokaista ihmistä ja perhettä kohdellaan lain edessä yhdenvertaisesti ja että jokaisen ihmisen ja jokaisen vanhemman olemassaolo tunnistetaan ja tunnustetaan. Ja tätä samaa ikään kuin asennetta, hyväksyvyyttä ja sallivuutta toivoisin tietysti tässä salissa käytetyissä puheenvuoroissa ja myöskin tietenkin päätöksissä, joita teemme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

16.02 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan perussuomalaisien tekemän vastalauseen 1 esitys.

Perustelen asiaa seuraavaksi, kunhan ensin vastaan edustaja Aittakummun kysymykseen, jonka hän esitti omassa puheenvuorossaan. Te kysyitte, eikö asiantuntijakuulemisissa laisinkaan käyty läpi, että tämä laki sekoittaa myös lain soveltajaa. Vastaan tähän: kyllä, kyllä käytiin ja se asiantuntijakuulemisessa tuli esiin, mutta valitettavasti hallituspuolueet jättivät sen huomiotta, ja tällä esityksellä nyt menemme. Edustaja Ovaska puolueestanne osaa varmasti erinomaisen hyvin kertoa, miksi keskusta sitten hyväksyi tämän valiokunnassa.

Arvoisa puhemies! Tässä todella siis nyt yhdistetään äitiyslaki ja isyyslaki, ja kuten tässä todettiin, tuloksena on hyvin monimutkainen laki, jota on vaikea kansalaisten seurata ja joka on erittäin vaikea myös lain soveltajan osalta, ja tähän asiantuntijakuulemisissa kiin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

nitettiin huomiota. Tämä näyttää nyt siltä, että tämä on nimenomaan hallituksen ideologinen hanke häivyttää sukupuolia ja saattaa tämä laki sukupuolineutraaliin muotoon. Se, mikä on käynyt erinomaisen selväksi, on se, että tällä pohjustetaan tulevaa translakia, jonka jälkeen ihminen voisi itse ilmoituksensa perusteella päättää, kumpaa sukupuolta on, sillä nyt jo tässä laissa, kuten on käynyt jo aiemmissa puheenvuoroissa ilmi, äitiyden toteaminen ei edellytä sitä, että lapsen synnyttänyt henkilö on sukupuoleltaan nainen, eikä isyyden vahvistaminen edellytä sitä, että isä on sukupuoleltaan mies. Tämä on kyllä perin hämmäntävää. Kun katsoo biologian kirjaa ja anatomian ja fysiologian kirjaa, niin lapsia ei voi syntyä ilman, että on munasolu, joita tuottaa nainen, biologisesti nainen, ja ilman, että on mies, jolla on siittiöitä, joita ei voi tuottaa kukaan muu kuin biologisesti mies. Kun nämä kaksi yhdistyvät, niin erittäin hyvällä säkällä syntyy lopulta yhdeksän kuukauden kuluttua lapsi, mutta nyt tässä halutaan tämäkin jotenkin kääntää varsin kummalliseen muotoon.

Sitten tässä on toinen pointti se, mikä valiokuntakuulemisissa ja asiantuntijalausunnoissa eri tahoilta tuli, että jatkossa lapsille halutaan useita vanhempia. Ei ole siis enää vain yksi tai kaksi vanhempaa, vaan useita vanhempia. Ja nyt itse käyttäisin tässä esimerkkinä sitä, että jos meillä on yksi mies, jolla on yksi virallinen vaimo ja kahdeksan kulttuurisesti tai uskonnollisesti solmittua avioliittoa ja vaimoa, ja kun näistä yksi saa lapsen, niin onko tällä lapsella yksi isä, yksi äiti ja kahdeksan muuta vanhempaa, joille myös sitten kuuluvat lain mukaiset sosiaaliturvaetuudet. Ehkä tässä kannattaisi nyt pohtia todella tarkkaan, miten näitä muutetaan.

Sen lisäksi pidimme tässä laissa ongelmallisena tätä ennakkotunnustamista, koska tässä käy niin, että kun poistetaan tämä 30 päivän varoaika ja meillä on henkilö, joka on tunnustanut lapsen ennen syntymää mutta huomaakin synnytyssalissa, että se ei ole mahdollista, että hän on tämän lapsen isä, niin hän ei pääse käytännössä katsoen eroon tästä tilanteesta enää millään muulla tavalla kuin viemällä sen erittäin vaikeaan, monimutkaiseen ja kalliseen isyyden kumoamisprosessiin. Ja niin ikään hullunkurista on se, että ennakkotunnustajan sijasta lapsen isänä itseään pitävän miehen olisi ilmoitettava Digi- ja väestötietovirastolle käsityksensä siitä, että lapsen tunnustanut mies ei ole lapsen isä, ennen lapsen syntymää. No, eihän tämmöinenkään ole mahdollista, tämä on ihan älytöntä, aivan siis kerta-kaikkisen hullunkurista, ja tätäkin on kritisoitu.

Lopuksi totean tässä, että emme olisi siis missään nimessä tätä lakia tuoneet. Me olisimme parantaneet voimassa olevia isyys- ja äitiyslakeja. Itse asiassa muun muassa tämä isyyden kanneajan pidentäminen olisi voitu tehdä aivan hyvin tämänhetkiseen lainsäädäntöön, ja siitä esitetään myöskin yksi lausuma näitten pykälämuutosehdotusten lisäksi. Sen lisäksi pidämme tärkeänä sitä, että tämä muutos, jolla uudelleen aloittaminen voidaan isyyden tai äitiyden selvittämisen osalta tehdä, voitaisiin tehdä myös lastenvalvojan aloitteesta, ja tästä meillä on yksi lausuma.

Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että itse pidän kahtena maailman kauneimpana sanana sanaa ”isä” ja sanaa ”äiti”. Mielestäni niitä olisi tullut arvostaa niin paljon, että tällaista sekoittavaa esitystä ei olisi eduskuntaan tuotu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, poissa. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

16.08 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Käsittelemme täällä siis tarpeellista ja ajankohtaista lakia, ja tässä nimenomaan äitiys- ja isyyslait yhdistetään uudeksi van-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

hemmuuslaiksi. On syytä huomioida, että tässä esityksen ehdotuksiin on suhtauduttu lausuntojenkin suhteen pääosin hyvin myönteisesti.

On selvää, että lapsen etu on aina otettava huomioon ensisijaisesti. Vanhemmuuden, siis sekä äitiyden että isyyden, tulee olla tasapuolista ja tasa-arvoista. Yhdenvertaisuus on tärkeää myös perhemuodoista riippumatta — perheiden tilanteet ovat hyvin erilaisia.

Ennakkotunnustamismenettelyn sähköistäminen on yksi tämän lain sisällä olevista asioista, ja se on saanutkin laajaa kannatusta. Itse kannatan tätä myös hyvin lämpimästi. Tämä nykyinen tunnustamisjärjestelmä on vanhanaikainen ja kankea, jopa alentava.

Vastalauseesta siitä, että kyse olisi hallituksen ideologisesta hankkeesta ja tavoitteista sukupuolineutraaliin muotoon: vaikka meillä kullakin on oma mielipiteemme sukupuolineutraaliudesta, eikö ole niin, että kuka vain saa rakastaa, ketä haluaa, ja se ei ole meiltä muilta pois? [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä] On tunnustettava se, mikä on todellista elämää tässä ajassa.

Valiokunnassa on esitetty lausumaehdotus siitä, että isyyden kumoamiskanne olisi näissä virheellisesti vahvistetuissa tilanteissa oltava aina mahdollista. Tämä on asia, joka voi aidosti johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin, ja lapsen etua aina ensin ajatellen olisi pohdittava, kuinka asia voidaan jatkossa korjata. Onneksi valiokunnan lausumaehdotus edellyttääkin tämän määräaika sääntelyn toimivuuden ja vaikutuksien tarkastelua, jotta voidaan myöhemmässä vaiheessa vielä uudelleenarvioida, kuinka toimia sen kanssa.

Täällä oli myös puheenvuoroissa viittauksia siitä, että on kyse ideologisesta, arvolutatuneesta esityksestä. Itse kyllä kääntäisin asian niin, että nimenomaan osassa puheenvuoroja on ollut hyvin ideologista ja arvolutatunutta esiintymistä: toiset sallivat, ja toiset kieltivät.

Parempaa yhteiskuntaa lapsille, ja sitä kautta meille kaikille parempaa hyvinvointia erilaisissa perheissä. Ja niin kuin edustaja Hyrkkö totesi puheenvuorossaan, tarvitsemme enemmän hyväksyttävyyttä ja sallittavuutta, ja sitä todella tarvitsemme paljon enemmän.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

16.11 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Jos lähdetään ennen kaikkea näistä teknisistä muutoksista, mistä tässä lain perusteissakin oli kyse, esimerkiksi 30 päivän peruuttamis- ja kiistämismahdollisuudesta: täällä meidän mietinnössä todetaan hyvin yksioikoisesti, että ”käytetty erittäin harvoin ja koettu soveltamiskäytännössä turhaksi”. Eli se, mitä asiantuntijoilta kuultiin tältäkin osin, puoltaa hyvin voimakkaasti sitä, että voidaan toimia ja edetä tältä osin.

Ja vastaavasti myös se, että äitiys- ja isyyslaki yhdistetään vanhemmuuslaiksi, on ollut erittäin hyvä tavoite — niin kuin kaikilla meillä, jotka olemme olleet valmiita hyväksymään tämän lain, koska ei tässä puututa siihen, onko äitiä vai isää. Meillä on vanhemmuuslaki, jossa todetaan moneen otteeseen, että on äiti ja isä. Ja siitä me tietysti lähdemme ja toivomme, että perheissä lapsilla olisi kaksi rakastavaa vanhempaa — joskus ei ole kuin yksi, mutta silloinkin me lainsäädännössä pyrimme siihen, että erilaiset tilanteet otetaan huomioon.

Täällä on viitattu nyt esimerkiksi vanhemmuuslain 2 §:ään, eli lapsen äiti on se, joka on synnyttänyt lapsen. Kyllä, niin on nykyisessäkin äitiyslainsäädännössä, ja sitä äitiyslainsäädäntöä vastustivat kristillisdemokraatit jo silloin. Eli te koetatte nyt, kristilliset erityisesti, yhdellä virkkeellä kattaa kaiken ja kaikki ongelmat maan ja taivaan välillä, kun tällä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

lainsäädännöllä nimenomaan pystytään puuttumaan nyt niihin ongelmiin, joita nykylain-säädännössä on tullut esiin.

Tämä ei ole ideologinen hanke. Ymmärrän ideologisen hankkeen ennen kaikkea, ja odo-tan sitä, kun translaki tänne tulee — sitä te varmasti pidätte vielä ideologisempänä hank-keena — mutta niin kuin näissä perusteluissakin täällä todetaan, tämä on tekninen muutos. Tässä yhdistetään kaksi lainsäädäntöä. Te, edustaja Rantanen, olette olleet samoissa kuule-misissa, ja siellä kuulemisissa ei ole missään vaiheessa käynyt ilmi, että nyt ideologisin pe-rustein tässä yritettäisiin poistaa äiti tai isä. Ei yritetä. Täällä ne lukevat edelleen. Ja kun täällä puhutaan siitä, kuka luovuttaa siittiöitä tai kenelle, niin silti täällä puhutaan äidistä ja isästä. Ja on myöskin hyvä, että täällä on mahdollisuus sille, että jos siittiöitä luovuttaa, niin siinä ei tule automaattisesti sitä, että silloin on suostuttava siihen, että on sitten isä myös vi-rallisesti, vaan tässä annetaan myös mahdollisuus luovuttaa siittiöitä jatkossakin esimer-kiksi naispareille.

Olikohan vielä muutamia... Varmasti käymme lisää keskustelua, mutta tässä oikeastaan edustaja Hyrkkö mielestäni aika hyvin perusteli.

Huomiona vielä, edustaja Aittakumpu: Ei muuteta nykyistä lainsäädäntöä. Ei muuteta nykyistä lainsäädäntöä 2 §:n kohdalla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

16.14 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Ovaska, kyllä tätä lakia muute-taan. Otetaan hallituksen esityksen sivu 16. Ensinnäkin me yhdistämme äitiys- ja isyys-lain. Tämä lukee teidän omassa esityksessänne, hallituksen esityksessä: ”Säännökset on pyritty kirjoittamaan sukupuolineutraaliin muotoon siten, että niissä viitataan nais- tai miessukupuoleen vain siltä osin kuin se on välttämätöntä. Sukupuolta koskevat viittaukset on pääosin korvattu muilla termeillä.” Tämä lukee siis hallituksen esityksessä. ”Poikkeuk-sena ovat aviomiestä ja naisparia kuvaavat termit, joihin liittyy oikeudellisesti merkittäviä vaikutuksia.” Siellä käytetään sanoja ”vanhempi”, ”synnyttäjä”, ”tunnustaja”. Tämä siis lukee teidän omassa esityksessänne, että tämä on pyritty kirjoittamaan sukupuolineutraa-liin muotoon. Tämä on silloin teidän esityksestänne. Te äsken esititte, että tässä ei ole mi-tään erityistä, ja kun tuossa edustaja Piritta Rantanen toi esille, [Piritta Rantasen välihuuto] että tässä ei ole yritetty mitään sukupuolineutraaliutta, niin kyllä on. Teidän kannattaa lu-kea tämä oma esityksenne, ennen kuin tulette kritisoimaan tänne oppositiopuolueita.

Lisäksi tosiaan tuon vielä kerran esille tuolta hallituksen esityksen sivuilta 44 ja 45 nä-mä, mistä edustaja Laukkanen ja edustaja Rantanen erinomaisesti puhuivat tässä, elikkä hallituksen esityksessä todetaan: ”Sellaisissa tilanteissa, joissa henkilön oikeudellinen su-kupuoli on vahvistettu mieheksi, mutta hän on säilyttänyt biologisen sukupuolensa mukai-sen suvunjakamiskyvyn naisena, on mahdollista, että lapsen synnyttänyt henkilö on oi-keudelliselta sukupuoleltaan mies. Säännös mahdollistaa äitiyden toteamisen näissäk in ti-lanteissa.” Siis mies todetaan äidiksi. Samoin siellä todetaan: ”Jos miehen oikeudellinen sukupuoli on eri syistä vahvistettu naiseksi, tämä seikka ei estä isyyden vahvistamista. Isyyden vahvistaminen ei edellytä, että isä on sukupuoleltaan mies.” [Piritta Rantasen vä-lihuuto] Nämä ovat hyvin ideologisväritteisiä.

Sitten täällä siteerattiin meidän vastalauseen 1 mukaista lausumaa väärin — ja jos en muuten muistanut sanoa, niin kannatan tätä vastalauseetta 1, jonka edustaja Rantanen esitti — eli täällä todettiin, että me emme ajattele lapsen etua ja avaisimme tällä mahdollisuuden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

siihen, että emme huomioisi lapsen etua ja tämä kanneoikeus olisi auki. Mutta jos tämän meidän lausuman lukee, niin täällä todetaan, että ”isyyden kumoamiskanteen nostaminen on aina mahdollista, jos virheellisesti vahvistettu isyys muuten johtaisi kohtuuttomiin tilanteisiin”. Eikö kohtuuttomia tilanteitakaan enää saisi korjata? Olemme julkisuudessa saaneet lukea henkilöstä, joka maksaa elatusapua lapsestaan, ja hän ei näiden rajoitussäännösten vuoksi pääse toteuttamaan tätä oikeutta. Kyllähän se nyt lapsenkin etu olisi, että hänelle on vahvistettu oikea isä, se ei varmaankaan ole täysin kohtuutonta, mutta se ilmeisesti teille on ja te haluatte määritellä lasten puolesta, keitä heidän isänsä ja äitinsä ovat [Piritta Rantanen: Olen samaa mieltä kuin teidän vastalauseenne!] ja mitä sukupuolta he ylipäätään ovat. — Ja koetan täällä nyt puhua, kun tuo Piritta Rantanen niin kovasti... Te voitte tulla tänne pömpeliin itse pitämään puheenvuoroa, odottaa kiltisti omaakin vuoroanne.

Tosiaan, tämä on tulevaisuutta sille, että hallituksen ideologisena hankkeena on se, että häivytetään sukupuolet ja voidaan vaihdella ilmoituksen varaisesti, mikä milloinkin. Biologiaa ei voi muuttaa. Olen monesti kuunnellut lastenpsykiatri Sinkkosta, ja hän on varoit-
tanut siitä, että meidän pienet lapset menevät tästä kyllä aivan sekaisin. Tämä on aikuisten perhe-elämää, johon me aikuiset olemme itse sotkeneet pienet lapset, ja niitä termejä riittää, mitä tässä todettiin. Oli erilaisia sateenkaariperheiden alamuotoja, niitä perhemuotoja. Kysymys on siitä, että aikuiset valitsevat itsellensä asumismuodon, johon he haluavat, että lapset tulevat, ja sitten pitäisi vielä lainsäädäntö saada vastaamaan sitä tilannetta, joka voi olla semmoinen sekamelska, niin kuin edustaja Rantanen toi esille, että siellä on äiti ja isä ja yhdeksän vanhempaa. Eihän me voida olla menossa tämmöiseen yhteiskuntaan. Asua saa miten haluaa, mutta isyys ja äitiys ovat kaksi eri asiaa, ja lapsella voi olla lähtökohtaisesti yksi isä ja yksi äiti, koska siihen tarvitaan kahta kromosomia. Näin se nyt kuitenkin vain on.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laukkanen, olkaa hyvä.

16.20 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Ovaska oli oikeassa ja väärässä, tällä kertaa enemmän väärässä kuin oikeassa. [Jouni Ovaska: Riippuu keneltä kysyy!] — Minulta voi nyt tässä kysyä. — Me ollaan istuttu näitä kokouksia yhdessä lakivaliokunnassa, ja kyllä kaikissa kuulemisissa oltiin huolissaan tästä sekavuudesta, mihin tämä laki johtaa. Se oli aivan selkeää. Ihan mistä suunnasta tahansa katsottuna koettiin ongelmallisena tämän lain sisältö.

Mitä tulee tähän lain 2 §:ään, pitää antaa erityisesti ministeri Henrikssonille kiitos siitä, että hän selkeästi oli päättänyt mielensä, että tätä 2 §:ää ei muuteta, vaan todetaan, että lapsen synnyttänyt henkilö on aina äiti. Toinen, mihin hän oli päätenyt, oli se, että lapsella on kaksi vanhempaa. Se on tärkeä asia.

Mutta tässä esityksessä aivan selkeästi todetaan, että sillä ei ole merkitystä, onko isä mies vai nainen, ja todetaan selkeästi se, että silläkään, onko äiti nainen vai mies, ei ole mitään merkitystä, ja siksi tämä on kirjoitettu sukupuolineutraaliin muotoon. Tämä on se iso ideologinen kysymys, josta ainakaan me kristillisdemokraatit emme missään olosuhteissa laske irti.

Kun katson tätä suomalaista yhteiskuntaa, niin voisin melkein lonkalta sanoa, että niissä parisuhteissa, joissa tässä maassa eletään, eletään kyllä miehen ja naisen välisessä suhteessa, jossa ei ole epäselvyyttä siitä, millainen mies on tai millainen nainen on — suurimmas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

sa osassa. Eli tällä hetkellä se, mistä tässä nyt säädetään, on se, että halutaan tehdä koko yhteiskunnasta sellainen, jossa tulevaisuuden lapset saavat sitten jossain vaiheessa, kun asioita ymmärtävät, tietää, että minun äitini ei olekaan nainen, hän onkin alkuperältään mies, ja toisinpäin. Minä en pidä tätä suuntaa hyvänä mistään näkökulmasta katsottuna.

Arvoisa puhemies! Lakiehdotuksen mukaan naisparit voisivat jatkossa valita hedelmöityshoitoihin siittiötä myös sellaiselta luovuttajalta, joka suostuu isyyden vahvistamiseen. Tämä mahdollisuus poistettiin äitiyslakia säädettäessä, mistä johtuen nykytilanteessa naisparille hedelmöityshoitojen kautta syntyvälle lapselle ei voida vahvistaa isää. Tämä on siis äitiyslaista. Sen käsittelyssä myönnettiin, että lapsi on alle 18-vuotias ja lapsi saa täytettyään 18 — kun hän siis tulee aikuiseksi — tuntea biologisen alkuperänsä. Nyt tässä laissa tämä mahdollisuus annetaan vain naispareille. Tämä laki ei siis edistä yhdenvertaisuutta missään muodossa tässä kohtaa.

Kävimme keskustelua tästä, että miksi tätä ei anneta heteropareille. No, se on taas hedelmöityshoitolain ongelma, sen epätarkkuuden ongelma. Ja minusta, jos lainsäätäjät ei ole kaikkia yhteiskunnan muutoksia, puolia huomioinut, se, mitä pitäisi myös tarkastella, on hedelmöityshoitolaki, ja se pitäisi säätää sellaiseksi, että vaikka lapsella on oikeus tuntea biologinen alkuperänsä, niin tämän tuntemisen seurauksena ei olisi se, että se luovuttaja on automaattisesti isä. Tämä pitäisi tarkentaa, ja tähän toivoisin, että keskustalaiset puuttuisivat.

Puhemies! Hallituksen esityksessä todetaan, että naisparille ehdotettu mahdollisuus valita lapsen toiseksi oikeudelliseksi vanhemmaksi siittiöt luovuttava mies edistää lapsen oikeutta tuntea alkuperänsä. Juuri näin. Tämä oli se, mitä viime kaudella me painotimme täällä. Teimme monisivuisen vastalauseen. Yritimme viedä sitä perustuslakivaliokuntaan, mutta eduskunta äänesti sen esityksen nurin. Ihmettelen sitä, koska Suomi on ratifioinut lasten oikeudet, lasten oikeuksien julistuksen, jonka tinkimätön lähtökohta on, jota myös valiokunnan asiantuntijat korostivat, että lapsella on aina oikeus tuntea alkuperänsä. No, kysymys on sitten, että kuka on lapsi. No, alle 18-vuotias Suomen lain mukaan on lapsi. Sekin tuli valiokunnassa esille.

Puhemies! Jatkan sitten taas seuraavassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Teillä on kaksi minuuttia vielä aikaa.

Jaa, no sittenpä minä jatkan tätä tuskaani.

Hallituksen esitys sisältää useita kohtia, jotka vaikuttavat olennaisesti vanhemmuuden määräytymiseen. Ehdotuksessa esitetään luopumista säädöksestä, jonka mukaan vanhemmuuden voi vahvistaa aikaisintaan 30 päivää lapsen syntymästä, mikäli lapsi on tunnustettu ennen syntymää.

Puhemies! Tämän kohdan poistaminen ei ole järkevää. Siitä ei olisi ollut mitään haittaa, että se olisi jätetty tähän. Tämäkin tuli asiantuntijakuulemisessa esille. Ei mitään haittaa siitä, että tätä siirretään. Parit voivat jo ennen lapsen syntymää yhdessä tunnustaa lapsen vanhemmuuden, ja se jää voimaan, mutta jos siitä syntyy joku epäily sen syntymän jälkeen, niin kuin täällä edustaja Rantanen totesi, niin on hyvä olla se mahdollisuus, että voi välittömästi siihen asiaan reagoida. Tämä laki sulkee nyt tämän mahdollisuuden ja tekee tästäkin asiasta todella monimutkaisen.

Lainsäädännön tulee kaikissa tilanteissa tukea lapsen oikeutta tuntea vanhempansa. Siksi sen tulee mahdollistaa myös virheellisesti vahvistetun vanhemmuuden korjaaminen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

Lainsäädäntö ei saa johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin, joissa virheellisesti vahvistettu vanhemmuus jää perusteettomasti voimaan. Tästä näkökulmasta esitykseen sisältyy tarpeellisia ehdotuksia, kuten kumoamiskanteen tekemiseen oikeutettujen henkilöiden henkilöpiirin ja kumoamisen kanneajan laajentaminen. Nämä muutokset on tarpeen tehdä nykyiseen lainsäädäntöön. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt olisi seitsemän minuuttia, kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

16.27 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kun tätä hallituksen esitystä luki ja kun olen kuunnellut tätä keskustelua, niin on aivan selvää, että tämä esitys on pelkkä ideologinen hanke. Se käy ilmi esimerkiksi siitä, että ehdotetussa laissa vältellään tietoisesti viittaamista mies- tai naissukupuoleen. Lisäksi hallituksen esityksen perusteluissa kerrotaan, ettei enää edellytetä synnyttäneen äidin olevan sukupuoleltaan nainen eikä sitä, että isä olisi mies. Esityksessä siis ei nojata edes biologisiin faktoihin. Hallitus, joka kertoo nojaavansa tutkittuun tietoon, siis tässä kieltää tämän aiemmin mainitun biologisen faktan, jonka nyt kerron teille: vain nainen voi synnyttää — vain biologinen nainen voi synnyttää. On uskomatonta, että täällä vuonna 2022 on jouduttu useaan kertaan muistuttamaan teitä näistä biologisista faktoista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

16.28 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Muutamia kommentteja vielä keskusteluun tästä ennakkotunnustamiseen liittyvän varoajan poistamisesta. Itse ajattelen, että se selkiyttää vastasyntyneen lapsen asemaa, ja tämä myös kuulemisissa kävi ilmi. Meillä voi olla esimerkiksi tilanteita, joissa lapsen synnyttänyt äiti ei vaikkapa terveydellisistä syistä pysty ottamaan kantaa lasta koskeviin päätöksiin, ja sitten meillä on 30 päivän varoaika, jonka aikana lapsella ei ole vahvistettua isää. Tämä varoaika on osoittautunut tarpeettomaksi, ja kuitenkin niitä epäselviä tilanteita varten otetaan nyt uusia keinoja käyttöön.

Edustaja Essayah nosti esiin isien kohtelun neuvolassa, joka tietysti ei nyt suoraan tähän lakiin itse asiassa liity, mutta se on minustakin iso epäkohta ja tärkeä kysymys, että isät jäävät usein perhepalveluissa ja yhteiskunnan vanhemmuutta koskevissa keskusteluissa syrjään. Mutta ajattelen, että ratkaisu siihen ei ole ikään kuin kohdella eri tavalla erilaisia perheitä tai erilaisia vanhempia, vaan nimenomaan purkaa sellaisia normeja, joita tässä yhteiskunnassa on, jotka ikään kuin asettavat isät tällaisen kakkosvanhemman asemaan.

Todellisuus on monimutkaisempi kuin oppositio täällä haluaa tunnustaa. Kun meillä tosielämässä kuitenkin on olemassa sateenkaariaperheitä, meillä on transsukupuolisia ihmisiä, jotka tulevat vanhemmiksi, niin minun on vaikea käsittää, miten opposition mielestä näissä tilanteissa tulisi toimia. Pitäisikö lapset jättää ilman vahvistettuja vanhempia, vai mikä ihme olisi se ratkaisu, kun todellisuus nyt on tällainen kuin se on?

No, sitten vielä tästä isyyden kumoamiskanteesta: Nämä nyt tehtävät muutokset lakiin nimenomaan parantavat nykytilaa sellaisissakin traagisissa tilanteissa, joissa lapsen isäksi on vahvistettu henkilö virheellisesti mutta se selviää vasta viiveellä. Eli nyt sitten tehdään selkeämmäksi se, että on nykyistä pidempi aika mahdollista myös jälkikäteen hakea sitä kumoamista, mutta ei tehdä niin, että ikuisesti voisi hakea, milloin tahansa, että se asia jäi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

si ikään kuin ikuisiksi ajoiksi auki ja ilmaan roikkumaan. Tämä ei olisi lapsen edun mukaista. Tämä kävi hyvin selväksi asiantuntijakuulemisissa.

Ja viimeiseksi, arvoisa puhemies, haluan sanoa vielä lapsen edusta, josta täällä tietysti ympäri salia kaikki puhumme: Minusta on täysin yksiselitteistä, että yhdenkään lapsen etu ei ole se, että hänen perhettään vähätellään, leimataan tai syrjitään tässä yhteiskunnassa. Se ei ole lapsen edun mukaista, ja sen takia näitä lakeja on muutettava, jotta meillä yhteiskunnassa lain edessä kaikki perheet, kaikkien lasten perheet, ovat yhdenvertaisessa asemassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

16.31 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä perussuomalaisten ensimmäisessä lausumassahan ei esitetä, että tämä isyyden kumoaminen voisi olla voimassa ikuisesti. Siinä esitetään, että asia selvitetään ja pyritään pidentämään sitä aikaa siten, että jos on kohuuttomia tilanteita, niin silloin se aikamääre ei olisi näin tiukka.

Mitä sitten tulee tähän esitykseen, niin ensin kommentoin edustaja Ovaskan puheenvuoroa. On todella murheellista, että te ette pysty kertomaan itsekään edes oman puolueenne jäsenille, miksi te olette menneet hyväksymään tällaisen lain, joka on näin sekava. Sillä niissä asiantuntijakuulemisissa, jos siellä kuunteli, kuuli kyllä sen, että niissä todettiin varsin yksiselitteisesti, että tämä menee varsin monimutkaiseksi sekä ihmisille että lain soveltajille. Ja kyllä on niin, että täytyy itekin ihmetellä, että on erikoista, että vain perussuomalaiset ja kristillisdemokraatit näkevät tässä asiassa ongelmia. Se ei tarkoita sitä, että jonkun perhe olisi vähempiarvoinen kuin toinen, vaan kuten siellä asiantuntijakuulemisissa kuultiin, lainsäädäntöä ei pidä tehdä siten, että sillä pystytään vastaamaan jokaisen aikuisen ihmisen ominaisuuksiin tai haluihin, vaan nimenomaan se pitää tehdä siten, että se nyt ylittäänsä toimii ja kattaa suurimman osan, koska maailmallahan meillä on sellaisia tilanteita, joissa ollaan naimisissa Eiffel-tornin kanssa tai puun kanssa. Milloin me sitten lisätään näitä tänne, jos he tekevät lapsen, jonka isä on Eiffel-torni ja äiti on biologinen nainen?

Kyllä tässä tavallaan silloin, kun lähdetään avaamaan, pitää aina miettiä, missä se raja tulee vastaan, ja kuten me ollaan näissä asiantuntijakuulemisissa kuultu, koskettaa se sitten tätä lakiesitystä tai koskettaa se sitten muita perheoikeuteen liittyviä esityksiä, niin kyllä kai se lähtökohta on se, että kyllä näissä täytyisi pyrkiä kattamaan se yleinen tilanne eikä niin, että jokaisen yksilöllinen tilanne voidaan ottaa huomioon. Tässä todella on murheena se, niin kuin varsin monessa muussakin asiassa, että kun annat pirulle pikkusormen, niin lopulta se vie koko käden, ja siinä on hyvin äkkiä yhteiskunta kyllä sekaisin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

16.34 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! En kannata tätä perussuomalaisten esitystä, että voitaisiin avioitua Eiffel-tornin kanssa. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] Mielestäni nämä muutkin heidän heittonsa näistä, että avioidutaan ja on seitsemän kahdeksan vanhempaa — tämä laki ei ota sellaiseen kantaa vaan lähtee siitä, että maksimissaan lapsella on kaksi vanhempaa. Niin kuin aikaisemmassa puheenvuorossa totesin: kaksi rakastavaa vanhempaa. Ja ne suurimmat muutokset, mitä tässä lainsäädännössä edelleen on, koskevat juuri tätä 30:tä päivää. Sitten ovat tämä lakien yhdistäminen ja sitten tämä naispareille annettu mahdollisuus näihin hedelmöityshoitoihin sillä tavalla, että luovuttaja on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

suostunut isyyden vahvistamiseen tai sitten ei ryhdy isäksi. Nämä ovat ne keskeisimmät periaatteet, mitä tässä lainsäädännössä nyt on.

Mutta täällä, perussuomalaiset, te rakennatte koko ajan niitä seuraavia askeleita. Puhutte Eiffel-torneista, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] puhutte seitsemästä tai kahdeksasta vanhemmasta, mutta tämä hallitus ei halua sellaisia muutoksia tehdä. Ja te tiedätte, että tässä eduskunnassa ei varmaan myöskään sellaisia puolueita ole, jotka olisivat valmiita tällaisiin uudistuksiin tekemään. [Leena Meri: Onko tämä lupaus?] — Tietenkään en mene kaikista vastuuseen. Kuten, edustaja, totesin, en mene kaikista vastuuseen, mutta älkää yhdistelkö sellaisia kulmia tästä keskustelusta, joilla te kuvaatte maailmaa, jota ei ole ja jota ei myöskään toivottavasti tule.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laukkanen, olkaa hyvä.

16.35 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä on kyllä ihan hyvä ja mielenkiintoinen keskustelu, koska tämän lain hallitseminen ei ole kenellekään meistä helppo asia.

Nykyisessä translaissa todetaan, että voi vaihtaa sukupuoltansa, jos osoittaa, että on steriloitu tai muusta syystä lisääntymiskyvytön. No, tämä laki, tämä vanhemmuuslaki, tuo jos sen mahdollisuuden, jota nyt translaki ei suo. Edustaja Ovaska, tämä on esilaki tietyille muutokselle. [Saara Hyrkön välihuuto] Tässä laissa luodaan pohja sille, että kun on vaikka miestranspári, jossa toinen on naisesta vaihtanut itsensä mieheksi mutta säilyttänyt kykynsä synnyttää — siis mitä nykyinen translaki ei mahdollista, mutta tässä laissa vaan todetaan näin, eli tässä luodaan ikään kuin esilakia sille tulevalle laille, jota hallitus ajaa — niin silloin me ollaan tilanteessa, että tämän lain mukaan sitä synnyttäneestä miehestä, joka on alkuperältään nainen ja säilyttänyt tämän kohtunsa ja kykynsä synnyttää, on kutsuttava äidiksi. Hänet merkitään siis väestökirjaan äidiksi, ja sitten toisin päin. No, on tämä nyt aika sekavaa. [Hanna Huttunen: Eihän me käsitellä sitä lakia nyt täällä!] — Ei käsitellä. Me käsitellään vanhemmuuslakia, joka mahdollistaa translain toteutumisen ja ennakoii sen, että kun translaki tulee tähän saliin, niin kukaan ei voi sanoa, että tämä translaki on lainvastainen, koska meillä on jo laki, joka mahdollistaa tulevan translain. [Saara Hyrkkö: Nykyinen translaki on ihmisoikeusloukkaus!] — Olkoon vaan, mutta se on voimassa oleva, se on voimassa oleva. En sano, että sen pitäisi olla, sanon, että se on voimassa oleva.

Puhemies! On hyvä kansalaisten ymmärtää, mistä tässä puhutaan, selkokielellä — selkokielellä. No, tämä tuleva translaki mahdollistaa myös sen, että ihminen voi oman kokemuksensa mukaan ilmoittaa sukupuolensa, vaikka kolmen kuukauden välein vaihtaa sitä. Eräs nuori mies sanoi minulle — vähän huumorilla, mutta naureskeli tässä aivan kolme päivää sitten — että minä niin odotan sitä translakia: kun se tulee voimaan, minä heti ilmoitan, että olen nainen, eikä tarvitse mennä armeijaan. Hymyili päälle. Jäin miettimään, että miten ihmeessä kansalaiset kokevat nämä meidän asiat täällä. Hänellä se oli pilke silmäkulmassa heitetty, mutta itse jäin pohtimaan, että kyllä me luodaan sellaista lainsäädäntöä, joka tekee tästä yhteiskunnasta todella sekavan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

16.38 **Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Ymmärrän kyllä erinomaisesti sen, jos tämä lakiesitys on keskustalle kiusallinen, mutta sen sijaan, että te pyritte tätä asiaa nyt täällä kovasti häivyttämään, olisin toki toivonut, että olisitte toimineet jo silloin, kun tätä lakiesitystä on teidän hallitukseltanne tuotu, sillä aivan kuten tässä edustaja Meri aikaisemmin kuvasi, kyllähän täällä lakiesityksessä nimenomaan sanotaan, mistä on kysymys. Ei tämä ole tekninen laki. Tässä nimenomaan muutetaan termistöä, ja se halutaan esittää sukupuolineutraalisti.

Ja kun sitten Ovaska tässä haluaa viestittää, että ei, tällä ei ole mitään tekoa translain kanssa tai kymmenen vanhemman kanssa, niin haluan nyt kyllä muistuttaa, että sieltä valtiokunnan asiantuntijalausunnoista löytyy näitä molempia vaateita, eli sieltähän ne vaateet löytyvät, [Jouni Ovaskan välihuuto] ja me tiedämme — joka ikinen tässä salissa, joka tätä lakia on käsitelty, tietää tasan tarkkaan — että tällä nimenomaan valmistaudutaan translain uudistukseen ja pyritään tuomaan tätä vanhemmuuden monimuotoisuutta lakitekstiin. Siitä tässä tosiasiaa on kysymys, ja sen me tiedämme, niin minä kuin edustaja Ovaskakin.

Olen toki harmissani, että tämä tuli ja ette pystyneet tätä hallituksessa torppaamaan, mutta se ei kyllä todella häivyttämällä mene pois, vaan tämä laki nyt valitettavasti enemmistöllä täällä hyväksytään, ja sen jälkeen sen kanssa eletään, kunnes tulee viisaampi hallitus ja muuttaa sen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

16.40 **Sanna Antikainen ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edustaja Ovaska otti tuossa äsken esille sen asian, ettei meidän pitäisi vetää johtopäätöksiä tai katsoa tulevaisuuteen. On aivan normaalia ja tarpeellista, että kun joku laki säädetään, niin totta kai täytyy katsoa tulevaisuuteen sen vaikutuksia, ja totta kai on myös katsottava sen vaikutuksia muihin lakeihin. Toivoisin, että myös siellä puolella sitten ei vedettäisi liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä siitä, mitä perussuomalaiset täällä ovat puhuneet tästä itse laista. Eli kun me olemme puhuneet tästä laista, niin sieltä puolelta on tullut viittauksia, että rakkauden puute ja kaikkea muuta tällaista — olemme koko ajan puhuneet vain tästä laista.

Ja mitä tulee vielä siihen asiaan, että on olemassa erilaisia perheitä: Totta kai on olemassa erilaisia perheitä. On olemassa perheitä, joissa on yksi vanhempi, on olemassa perheitä, joissa on kaksi isää, kaksi äitiä ja niin edelleen. He ovat aivan samanlaisia perheitä kuin ydinperheetkin, mutta ei voi olla niin, että laissa mainittaisiin tarkasti joka ikinen perhe muoto, eikä se, ettei sitä mainittaisi, estä sitä, että heillä on samat oikeudet kuin myös muilla perheillä ja että heitä kohdellaan hyvin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

16.42 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Halusin puuttua myös tähän, mistä edustaja Antikainen ansiokkaasti ottikin tuossa edellä puheenvuoron, eli siihen, että totta kai, erilaisia lainsäädäntöhankkeita kun on, ne ovat jatkumo. Kuitenkin esimerkiksi täällä valtiokunnan mietinnössä on tuotu esille sukupuolineutraalista säätelystä ja transhenkilöiden vanhemmuudesta ja muutenkin näistä vanhemmuuden määrittelyistä tulevaisuuden toiveita, ne tulivat esille siellä kuulemisissa. No, tähän ette tietenkään ole vastuussa siitä, mitä kuulemisissa tulee esille, mutta teidän mietinnössänne, jota vastaan meillä oli pohja, te esi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

titte, että on hyvä, että näitä muutostarpeita selvitetään, ja totesitte, että pidätte tärkeänä, että näitä arvioita tehdään. Elikkä silloinhan te itsekkin tiedätte, että oikeusministeriössä on vireillä tämmöisiä erilaisia selvityksiä, ja jos olen ymmärtänyt, niin tämä transasia on ollut ihan sydämenasia myös hallitusohjelmassa, ja silloinhan tämä pohjustaa sitä helpommin. Ja alun perin jouduttiin lähtemään jopa siitä, että sanottiin, että tämä ei ole millään lailla sukupuolineutraaliin sävyyn kirjoitettu, mutta sitten meidän piti täältä hallituksen esityksestä teille kertoa, että se lukee täällä hallituksen esityksessä.

Kysymys ei ole rakkaudettomuudesta tai siitä, että joku ei saa rakastaa, vaan siitä, että me aikuiset sotkemme lapset sellaisiin asioihin, jotka ovat aikuisten välisiä. Me tuomme siihen asioita, että heidän pitäisi sanoa äitiä isäksi ja isää äidiksi ja sotkemme heidän pänsä ja sotkemme sen, mikä on biologia. Aurinko nousee aamulla. Voin minä alkaa väittää, että se ei ole aurinko, vaan se on joku muu, joka siellä nousee aamulla, mutta ei se tosiasia siitä miksikään muutu. Nämä ovat samantyyppisiä asioita. Tietyt lastenpsykiatrit, kuten Sinkkonen, ovat puhuneet siitä, että me ollaan sotkettu lasten päät näillä, että poika ei saa olla poika ja tyttö ei saa olla tyttö, että me kasvatamme heitä sukupuolineutraalisti, ja se aiheuttaa heille myös identiteettiongelmia, koska he alkavat kyseenalaistaa itseänsä.

Jos minä teidän mielestänne olen sitten sydämetön tai vanhanaikainen, kun minä arvostan sitä perinteistä perhettä tai sitä perinnettä, että on isä ja äiti lapsella, että on oikeus tietää isä ja äiti, niin sitten minä varmaan olen kummallinen. Minä tiedän, että ihmiset ja aikuiset voivat rakastaa ihan ketä haluavat ja elää millaista elämää haluavat, mutta miksi lapset sotketaan aina tähän kehikkoon ja sitten luodaan erilaisia lainsäädöksiä joka mahdolliseen tilanteeseen. Meillä on näistä toinenkin lainsäädäntöhanke vireillä, en voi siitä tässä enempää puhua, mutta kuten tiedätte, sen kohdalla on ihan samanlainen sotku.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

16.45 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Itse en pidä itseäni vanhanaikaisena, vaikka puhun äidistä ja isästä. Mielestäni se on ihan asiallista, ja tässä keskustelussa — oli sitten oppositiossa tai hallituksessa — aika moni on niin todennut. Edustaja Hyrkkökin: epäilen, että siellä teillä kotona myöskin puhutaan äidistä aika monesti, vaikka te tuette tätä lainsäädäntöä. [Saara Hyrkkö: Kyllä!]

Itse asiassa kouluissakin puhutaan tytöistä ja pojista. Ei mennä siihen liikaa, mutta sukupuolineutraalia käsittelyä tai ei, koulussahan sitä on paljon mietitty, että ei tarvitse jakaa luokkia tai ryhmiä sillä tavalla, että tytöt menevät tuonne tai pojat menevät tuonne. Mutta aika paljon pitäisi koulussa myöskin tunnistaa niitä eroja, jotka johtuvat sukupuolista. Monesti me unohdetaan esimerkiksi poikien kohdalla tiettyjä asioita, jotka liittyvät siihen sukupuoleen ja poikien oppimiseen ja siihen, miten pojat esimerkiksi jäävät jälkeen; nämä ovat semmoisia asioita, joista pitää pystyä puhumaan. [Leena Meri: Hyvä!]

Mutta tästä lainsäädännöstä edelleen: Miksi keskusta tätä lainsäädäntöä tukee, on juuri se, että me saadaan yksi yhtenäinen vanhemmuuslainsäädäntö. Ja nämä, millä te olette pelotelleet — näillä kaikilla kehityskuluilla tai näillä asioilla, joita täällä on — eivät liity tähän lainsäädäntöön. Ja toinen kysymys, miksi keskusta tätä lainsäädäntöä tukee, on myöskin sitten näiden naisparien osalta: eli voi olla silloin myös luovuttaja, josta tulee sitten lapsen isä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Huttunen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

16.46 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Olen tätä keskustelua seurannut ensin tuolta omasta työhuoneestani ja nyt tulin tänne salin puolelle.

Täytyy sanoa, että minä olen itse aika perinteisesti ajatteleva ihminen ja olen äiti ja meidän perheessä on isä. Jotenkin minua hämmästyttää salissa tämä keskustelu: minä en ymmärrä, kuinka täällä nämä asiat muuttuvat niin monimutkaisiksi ja niin vastakkainasettelua ruokkiviksi, koska valiokunnassa tästä keskustelusta käytiin aivan erihenkkinen keskustelu. Me kuuntelimme toistemme mielipiteitä, haettiin kompromissejä asiaan, ja täällä jotenkin asiat muuttuvat aina hirveän mustavalkoisiksi — tästä on tullut kyllä palautetta myös tuolta eduskunnan ulkopuolelta monestikin, että onko siellä aidosti sellaista, mitä se näyttää olevan television välityksellä. Minä olen sanonut, että ei: valiokunnassa tehdään vilpittömästi työtä, tehdään yhdessä, haetaan konsensusta. Asioista on oikeus olla eri mieltäkin, mutta eivät siellä riitele ihmiset vaan asiat.

Olen itse tästä asiasta sitä mieltä, että maailma on sitä, miltä se näyttää: maailmassa on edelleen isiä, ja maailmassa on edelleen äitejä. Ja niin kuin edustaja Ovaska tuossa äsken oivallisesti sanoi: tässä hallituksen esityksessä on kyse äitiys- ja isyyslain yhdistämisestä. Ja kuten aloitin tämän puheenvuoroni, olen varsin perinteinen ihminen. Olen sitä mieltä, että hymypatsaassa on edelleenkin hyvä, että on hymytyttö ja hymypoika eikä hymyhenkilö, mutta vilpittömästi koen, että valiokuntakäsittelyssä, kun tätä lakiesitystä käytiin läpi, keskityttiin aivan muihin asioihin kuin mistä täällä salissa on nyt käyty keskustelua. Me mietittiin siellä, kuinka selvittää lapsen mielipidettä asioissa. Me keskityttiin erittäin paljon siihen, että jos on tällainen traaginen tilanne, että isä on tunnustanut lapsen omakseen, joutuu maksamaan hänelle elatusmaksua ja joutuu tällaisen tietynlaisen oikeusmurhan kohteeksi, jota ei pystytä taaksepäin muuttamaan. Tällaisia asioita me käytiin siellä läpi. Ei me käyty tätä äitiys- ja isyysasia siinä valossa kuin se täällä salissa nyt on.

Maailmassa on edelleen äitejä, maailmassa on edelleen isiä, maailmassa on edelleen perheitä, ja tässä laissa yhdistetään äitiys- ja isyyslaki.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laukkanen, olkaa hyvä.

16.48 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Olisin todella onnellinen, jos tämä esitys olisi noin ruusuinen kuin tässä edustaja Huttunen antoi ymmärtää. Kyllä tässä lakiesityksessä aivan selkeästi lähdetään siitä, että sillä ei ole merkitystä, mikä on isän ja äidin biologinen alkuperä, ja se on se ongelma, mistä me tässä keskustellaan — se iso, valtava ongelma.

Sitten kun edustaja Ovaska täällä edelleen on sitä mieltä... — Muuten, siitä olen samaa mieltä, että valiokunnassa kävimme hyvää keskustelua. Se oli rakentavaa, se oli kuuntelevaa, se oli kunnioittavaa, mutta nostan esille myös sen, että siellä toimme näitä samoja asioita esille. Ne eivät vain muodostuneet valiokunnan enemmistön huoleksi, vaan tämä mietintö on nyt seurausta valiokunnan näkemyksestä. — Mutta kun täällä edustaja Ovaska itsepintaisesti väittää, että tässä on kysymys vain isyys- ja äitiyslakien yhdistämisestä vanhemmuuslaiksi, olisi hienoa, jos näin olisi, mutta kun näin ei ole. Tässä luodaan säädäntöä, joka ei edes ole nykylain mukaan mahdollista esimerkiksi transihmisille. Se on täällä selkeästi, edustaja Ovaska, se on kirjoitettu. [Jouni Ovaska: Se on nykylaissakin!] — Ei ole. Lain perusteluissa käydään nämä yksityiskohtaisesti läpi. Ne kannattaa huolella lukea oikein viivoittimen kanssa ja alleviivata. Ei ole mahdollista, että transpari voisi nyt synny-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

tää suhteeseensa lapsen. [Jouni Ovaskan välihuuto] Ajattele, ei ole mahdollista, mutta tämä laki mahdollistaa sen ennakolta.

Sanotaan tämä nyt vielä kerran: tämä on esilaki sille, että translaki voidaan mutkattomasti täällä syksyllä käsitellä ja hyväksyä. Toivottavasti näin ei käy.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

16.51 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Olen kyllä jokseenkin hämmentynyt siitä, että mitä ilmeisimmin hallituspuolueet eivät kuuntele sitä keskustelua eivätkä kysymyksiä käsittelyissä muutoin kuin hallituspuolueiden osalta. Kyllä näitä ongelmia on nostettu esiin, mutta mitä ilmeisimmin keskitytään sitten niihin omiin hallituskumppaneihin ja siinä sovittuun.

Täällä mietinnössä lukee, itse asiassa tämän mietinnön kohdassa ”Muita seikkoja”, kun tässä nyt kiistetään koko ajan, että täällä ei ole mitään tekemistä translain kanssa eikä minäkään muun sentyyppisen tulevaisuuden kanssa, vaan että oppositio pelottelee. Ei oppositio pelottele. Oppositio on erittäin hereillä valiokunnissa ja lukee asiantuntijalausunnat. Te olette itse tänne omaan valiokunnan mietintöönkin tuoneet tämän esiin: ”Transperheiden vanhempien ja lasten oikeudellista asemaa vuorostaan arvioidaan translainsäädännön viireillä olevan uudistamisen yhteydessä. Valiokunta pitää tärkeänä, että selvitysten pohjalta arvioidaan, mihin toimenpiteisiin on tarpeen ryhtyä perheiden yhdenvertaisuuden ja lapsen edun toteutumiseksi.” Siinähan se lukee. Tämä valiokunnan lausunto ei ollut yksimielinen, vaan sekä perussuomalaiset että kristillisdemokraatit jättivät siihen vastalauseen, jota pohjaa nyt täällä on kumpikin esittänyt käsittelyn pohjaksi.

Mutta sitten on pakko vielä nostaa asia, johon edustaja Huttunen viittasi, tämä paljon julkisuudessa olleen henkilön tapaus, jossa hän ei saa isyyttänsä kumottua ja hän on elatusvelvollinen ja maksaa joka kuukausi elatusmaksuja lapsesta, joka ei ole hänen lapsensa. Perussuomalaiset esittivät tänne lausumaehdotuksen, jossa todetaan näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää edellytykset laajentaa isyyden kumoamiskanteen nostamiselle laissa asetettuja määräaikoja edelleen siten, että isyyden kumoamiskanteen nostaminen on aina mahdollista, jos virheellisesti vahvistettu isyys muuten johtaisi kohtuuttomiin tilanteisiin.” Tämä on nimenomaan sellaisia tilanteita varten, kuten tämä Riston tapaus.

Täytyy vielä muistuttaa edustaja Huttuselle, että se, miksi perustuslakivaliokunta ei ottanut näitä lakialoitteita arvioitavaksi, oli, että kun nyt tässä esityksessä kumotaan isyyslaki, niin silloin perustuslakivaliokunta ei voinut ottaa tätä käsittelyynsä. Kysymys ei ollut siitä, ettäkö PeV olisi varsinaisesti kieltäytynyt käsittelemästä, vaan siitä, että tämä laki kumoutuu ja siltä osin he eivät voineet tätä arvioida.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

16.54 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Aivan juuri niin kuin edustaja Rantanen sanoi tuosta perustuslakivaliokunnan käsittelystä.

Ja joo, siis meillä on lakivaliokunta hyvähenkinen, se on aivan totta, mutta tietysti pidän hieman erikoisena sitä, että... Me voidaan tietysti alkaa käsitellä täällä valiokunnan keskusteluja laajemminkin, että mistä asiasta käytiin mitäkin keskustelua, mutta minä en nyt mene siihen, kuinka usein me mahdollisesti olemme tuoneet jonkun ongelman esiin, elik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2022 vp

kä kysyneet, aikovatko hallituspuolueet oikeasti hyväksyä tämän. Tällaistaakin saattaa tapahtua hypoteettisesti.

Meillä on valiokunnassa myös semmoinen käytäntö, että me tuodaan aika hyvissä ajoin meidän vastalauseemme — meidän valiokunnassamme on otettu sellainen käytäntö. Ja jos ajatellaan, että minä olisin valiokunnan hallituspuolueiden jäsen, niin kun minulla olisi luettavana se monta päivää aikaisemmin, voisin katsoa sieltä — me ollaan ne kaikki samat asiat kuin täällä tuotu esille. Mitäpä me siellä sitä hokemaan, jos tunnelma on se, että mennään hallituksen esityksen mukaan, kyllähän siitä sen voi lukea. Emme me halua siellä aikaa siihen käyttää.

En nyt haluaisi mennä näihin valiokunnan kokouksiin, mutta kun edustaja Huttunen otti tämän niin vahvasti esille, niin totean, että tämä on menettely. Jos te ette halua luettuanne ne olla mukana, niin miksi me sitä jatkaisimme siellä? Siitä olen kyllä samaa mieltä ja kiittän teitä, että meillä on ollut hyvä yhteistyö siellä, mutta se ei tarkoita sitä, että olemme täällä kiivaastikin asioista eri mieltä, mutta toivon, että jatkossa luetaan ne meidän vastalauseemme, ettei täällä sitten tavallaan yllätytä, että olittekos te tätä mieltä, koska kyllä ne vastalauseet ovat olleet valiokunnassa.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.